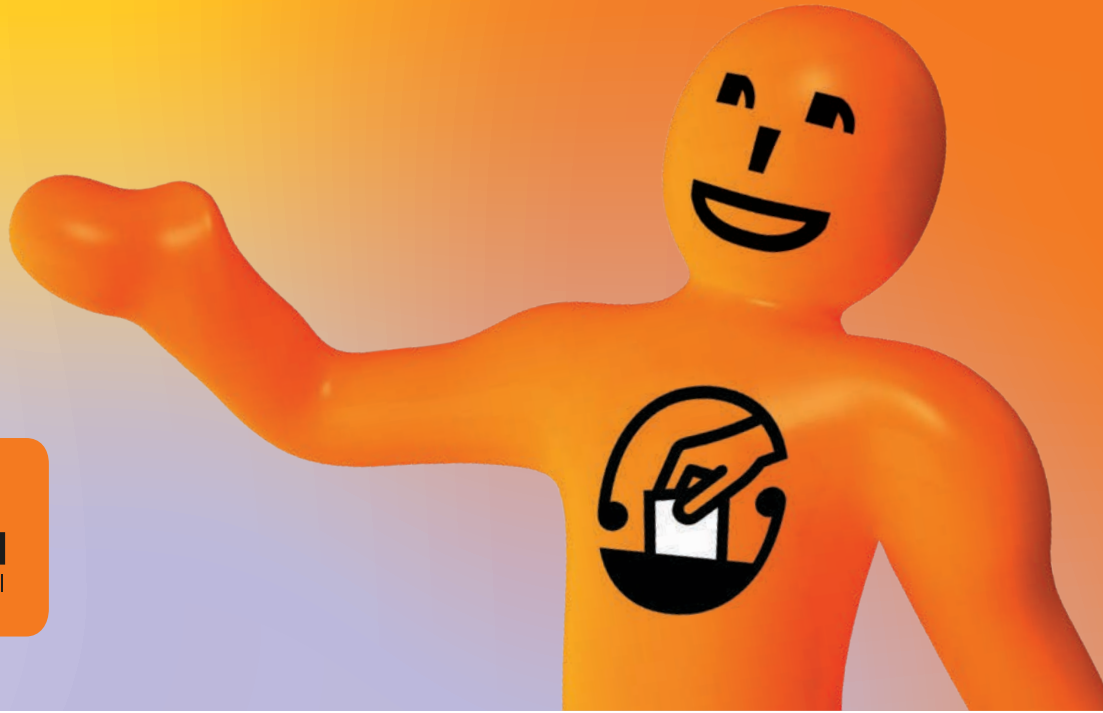

Te 'ate'amamao i te rētita ē te 'iki

**ELECTORAL
COMMISSION**
TE KAITIAKI TAKE KŌWHIRI

'Ea'a ka rētita ai nō te 'iki?

Me kua rētita koe nō te 'iki, ka rauka iākoe i te tuku i tō'ou manako ki roto i te au 'iki'anga ma'ata, te au 'iki'anga i runga i te 'enua ē te au ui'anga ma'ata. E tika'anga te 'Iki'anga ma'ata nō'ou i te tuku i tō'ou manako e ko'ai ka mata iākoe nō runga i te au tumu manako tā'au i 'inangaro.

Ka rauka iākoe i te 'akapāpū e ka 'akarongo 'ia tō'ou reo nā roto i te rētita'anga nō te 'iki.

Ko'ai ka rētita nō te 'iki?

Ka anoano'ia koe kia rētita me:

- e 18 o'ou mata'iti me kore i runga atu, e
- e tika'anga tō'ou i te no'o ki Aotearoa me kore e tika'anga no'o tinamou tō'ou ki Aotearoa, e
- kua no'o ana koe ki Aotearoa 'ara atu i te ta'i mata'iti i roto i tō'ou ora'anga.

Me e tangata Autirēria koe, Māori Kūki 'Airani, Niuē me kore e Tokelau, ka rauka iākoe i te rētita me kua no'o ana koe ki Aotearoa nō tēta'i 12 marama i te taime 'okota'i.

Me e no'o ana koe ki va'o ake i te bāsileia ka rauka iākoe i te rētita atu ki roto i te Iki'anga Ma'ata 2023 me:

- e tika'anga tō'ou i te no'o ki Aotearoa e kua pou iākoe te 6 mata'iti i te no'o'anga ki Aotearoa, me kore

- me e tika'anga no'o tinamou tō'ou ki Aotearoa e kua pou iākoe te 4 mata'iti i te no'o'anga ki Aotearoa.

I muri ake i te 'iki'anga 2023 ka tau i 'aka'ou teia ki te 3 mata'iti nō te au tangata tika'anga no'o tinamou ki Aotearoa ē te 12 marama ki te aronga tika'anga no'o tinamou ki Aotearoa.

Kia tau ki te 'akakoro'anga o te 'iki'anga, ko te tangata tika'anga no'o tinamou koia ko tēta'i uātu tei 'akatika'ia i raro i te ture kia no'o ki Aotearoa e kāre aia e anoano'ia kia 'akaruke i te 'enua i roto i tēta'i tuātau tei 'akataka'ia. Kua pērā katoa te tangata tei runga aia i te tika'anga kōtinga.

Ka rauka iākoe i te rētita me tae tō'ou 17 mata'iti. Me tae tō'ou 18 mata'iti, ka tuku'ia tō'ou ingoa ki runga i te rētita e ka rauka iākoe i te 'iki.

‘Akapē‘ea au i te rētita‘anga?

E māmā ‘ua i te rētita me kore i te ‘aka‘ōu i tō‘ou tuatua tāpapa. Ka rauka iākoe:

- i te ‘ātoro atu i te **vote.nz** ma te tā‘anga‘anga i tō‘ou raitini ‘aka‘oro i Aotearoa, Puka Tūranga Tika‘anga me kore te ‘akapāpū‘anga i tō‘ou tūranga nā roto i te RealMe nō te rētita iākoe nā runga i te ‘ātuitui roro uira
- kāre e tūtaki i te tāniuniu i te **0800 36 76 56** e pati kia tuku ‘iātu tēta‘i peapa nā‘au

Me rētita‘ia koe, ka ‘aere tō‘ou ingoa ki runga i te rōra ‘iki‘anga. Ka anoano‘ia tō‘ou ingoa ki runga i te rōra ‘iki‘anga nō te ‘iki.

Ka anoano‘ia koe kia ‘aka‘ōu ‘ua rāi i tō‘ou tua tāpapa i te au taime ravarāi ka tauī tō‘ou ngāi no‘o‘anga.

Kua manamanatā koe nō runga i tō‘ou ora‘anga?

Me e manamanatā tō‘ou nō runga i tō‘ou ora‘anga, me kore tō‘ou kōpū tangata, ka rauka iākoe i te pati kia tuku‘ia tō‘ou ingoa ki runga i te rōra muna. Ka moupiri mātou i tō‘ou tua tāpapa i rētita‘ia e kāre mātou e ‘ōake atu i te reira ki tēta‘i ‘uātu tangata.

‘Aere ki **vote.nz** me kore tāniuniu ki te **0800 36 76 56** nō tēta‘i au ‘akakitekite‘anga kē atu e tēta‘i peapa pati‘anga.

Ka anoano tauturu nō te rētita?

Ka rauka iākoe i te pati ki tēta‘i tangata tā‘au i kite, mei te taeake me kore mema o te kōpū tangata, me kore ka rauka iākoe i te pati ki tō mātou pupu rētita, nō te tauturu iākoe i te ‘akakī i tā‘au peapa rētita, me kore nō te ‘akakī i tā‘au peapa.

Ka anoano‘ia koe kia tāina i te peapa.

Me kua kite koe i tēta‘i tangata kāre e rauka ia rātou i te ‘akakī me kore i te tāina i tā rātou peapa rētita nō te ‘āpikēpikē kōpapa me kore maki manako, pēnei ka rauka iākoe i te tauturu.

‘Aere ki **vote.nz** nō te kimi atu nō runga i te tauturu‘anga i tēta‘i tangata i te rētita nō te ‘iki.

Rētita‘anga nō te ‘iki me e Māori koe

Me e toto Māori tō‘ou ē tē rētita nei koe nō te taime mua, e ‘iki‘anga pu‘apinga tā‘au ka ma‘ani. Ka anoano‘ia koe kia ‘iki ko tē‘ea rōra ‘iki‘anga tā‘au ka ‘inangaro i te ‘aere ki runga: ko te rōra nō te kōtoatoa me ko te rōra nō te Māori. Ka ‘arapaki tā‘au ‘iki‘anga i te tu‘anga ‘iki‘anga tā‘au ka ‘iki ki roto i te tuātau o te ‘iki‘anga ma‘ata.

Me ka ‘iki koe i te rōra o te kōtoatoa, ka ‘iki koe i te tangata ka tū ki roto i te tu‘anga ‘iki‘anga o te kōtoatoa.

Me ka ‘iki koe i te rōra o te Māori, ka ‘iki koe i te tangata ka tū ki roto i te tu‘anga ‘iki‘anga o te Māori.

Ka ‘iki koe nō taua ‘akapapa‘anga rāi o te au pātī porotiki i runga i te rōra tei runga koe.

Pēnei ko te rōra tā‘au ka ‘iki ka ‘arapaki te reira i tā‘au ‘iki‘anga i roto i te au ‘iki‘anga o te ‘enua. Me tei runga koe i te rōra o te Māori e Kōnitara Māori me kore e tu‘anga ‘iki‘anga tō tō‘ou Kōnitara ‘Enea, ka ‘iki koe nō te au tangata ka tū ki roto i te kōnitara ē te tu‘anga ‘iki‘anga o te Māori.

Ka rauka iākoe i te tauī i te rōra tei runga koe i tēta‘i ‘uātu taime māri ‘ua i roto i te 3 marama i mua ake i te ‘iki‘anga ma‘ata ē te au ‘iki‘anga o te ‘enua, e i tēta‘i au ‘ati‘anga i mua ake i te ‘iki‘anga-iti o te pāramani.

Ka ‘inangaro koe i tēta‘i au ‘akamārama‘anga kē atu?

No tēta‘i au ‘akamārama‘anga kē atu nō runga i te rētita‘anga ē te ‘iki‘anga:

- ‘ātoro i te **vote.nz**
- tāniuniu ki te **0800 36 76 56**

Tē vai nei te au ‘akamārama‘anga nō runga i te rētita‘anga ē te ‘iki‘anga ki roto i te au reo tūkētūkē i kō i te **vote.nz**

ELECTORAL COMMISSION
TE KAITIAKI TAKE KŌWHIRI